

Panebože, hotovej Spielberg

Do náročného úkolu uvést
oba díly Kushnerova
dramatu Andělé v Americe
se pustil Michal Dočekal,
inscenace se tak stala jeho
první šéfovskou režii
v Městských divadlech
pražských.

JANA MACHALICKÁ

Andělé v Americe Tonyho Kushnera patří k nejpodstatnějším americkým dramatům konce 20. století. Je rozděleno do dvou dílů a české divadlo, vyjma jednoho nastudování anglicky mluvícího poloamatérského souboru (Black box), jej dosud neuvedlo. Milénium se blíží, první díl monumentálního dramatu, napsal dnešní tříasedesátíká Joe Kushner v roce 1991, druhý díl *Pestrostok* v roce 1992. Zatímco díl první končí bezvýhodně, v druhém dopustil dramatik happyend, který ale kupodivu ani dnes po letech nevyznívá sentimentálně, naopak přináší katarzi v podobě odpusťnosti. A naději, hodnotu, po níž dnešní diváci prahnou stejně jako ti v 90. letech.

Andělé v Americe splétají dvě dějová pásma, dvě vztahové krize. Na jedné straně jsou homosexuální milenci Prior a Louis, přičemž Prior onemocný AIDS, což Louis není schopen unést. Na straně druhé jsou manželé Joe a Harper, on je mormonský právník a také homosexuál, který se se svou orientací nedokáže srovnat, ona je vystřelená z tušení pravdy a závislá na valiu. A pak je tu „kníže zla“ právník Roy Cohn, kterého autor napsal podle skutečné postavy. Podílel se na McCarthyho procesech, odsoudil Ethel Rosenbergovou na elektrické křeslo, jel ve vězeních korupcích, v jedné takové aféře zastupoval mladého Trumpa. A brojil proti gayům, které nechal vyhazovat z práce. Sám byl ovšem homosexuál a rovněž onemocněl AIDS. Pak je zde Joeova matka Hannah, ošetřovatel Belize a anděl. Kolem těchto hlavních postav oscilují další epizodní figury, jež ovšem podle pokynů autora hrájí představitelé hlavních rolí, což vyvolává dojem jakési až neurotické těkavosti této společnosti a v Dočekalové inscenaci tento dojem funguje výborně i díky neuvěřitelné proměnlivosti herců a jejich schopnosti zvládat rychlé stříhy.

Výborná dramaturgická volba

Kushnerovo drama je brillantně napsané, každá scéna je perfektně vybudovaná a vygradovaná a z jejich promyšleného řazení vyrůstá vrstevnatý příběh. Postavy se postupně propojují, stejně tak téma. Realitě pak zábavnou atraktivitu dodávají halucinární stavy postav, které se leckdy seznamují jen v těchto snových pasážích. Hra se často interpretuje jako text, který v Americe poprvé otevřeně promluvil o AIDS, ale témat, která přináší, je mnohem více: autor píše o homosexualitě, židovství,

Nejistota versus cynismus. Křehký a dojemný Joe (Martin Donutil, vlevo) svoji orientaci skrývá, stejně jako „kníže zla“ Cohn (Ondřej Pavelka). FOTO PATRIK BORECKÝ

veřejný prostor jako je nemocnice, Central park, newyorské mormonské centrum. Když se panely, chceťeli křídla, zavřou, vzniká intimní prostředí bytu. Nad tím vším pak se ve velkém okně obcas zjevuje zpívající andělský chór. Při vizích pálí baterie světel do hlediště a v zamířeném jasu se zjevuje hrůzostrašný anděl. Nebyl by to Kushner, kdyby nenechal Priora v této chvíli metafyzicky zrušit výkřikem: „Panebože, hotovej Spielberg“. A Dočekal umí v tomto duchu patos a sentiment učinně nabourávat, když třeba na hrdiny „sněží“ pomocí jakéhosi cedníku na tyči, který drží jedna z hereček, popřípadě je kropí hadicí se sprchou. Tu a tam také dojde i na nějaký naturalismus – sex je tu jedno z hlavních témat – ale vždy odlehčeně. Chocholoušek použil i baječné výtvarné artefakty, například když Harper její halucinace zavedou do Antarktidy, stojí v popředí „vozík“ s „poházenými“ zářivkami, které oslnivě svítí, a její muž Joe za ní přijíždí v bílé eskymácké kanoci. Ostatně bílé zářivky ve tváru křídel se jako dokonalá výtvarná instalace zjeví v epilogu.

Od tragiky až ke kabaretu

Inszenace přináší mimořádné herecké výkony, a co víc, celá sestava na sebe až intuitivně slyší, což je vzhledem k tomu, že větší část herců se tu na jevišti setkává poprvé, skoro neuvěřitelné. Ondřej Pavelka, který hráje zlodušského právníka Cohna, tu má jednu ze svých životních rolí. Je hnusně cynický, provokuje, útočí a své ataky si radostně vychutnává a je přitom tak zábavný. Škoda, že herce na jeho matefské scéně, Národním divadle, v takových roličkách nevidíme často. Všechny mužské postavy mají výborné interprety, kteří pře-

a také majitel imaginární cestovky. Hraje ho Filip Brézina a jde až na hranu kabaretního čísla a trefně doplňuje mozaiku typů. Eva Salzmannová fenomenálně hraje pět rolí od rabína přes Ethel Rosenbergovou až po nejstaršího bolševika na světě. Stěžejní je její Joeova mormonská matka Hannah, která má tolik poloh: z postoji rigidní a kategorické ženy, se přes půvabnou udivenost dopracuje k láskyplnosti a sarkastickému nadhledu. Výborná je i jako přelud Ethel Rosenbergové, jež chodí do nemocnice strašit Cohna. Ten na ni sehraje komedii, že si ji spletí s maminkou, přesvědčí ji, že umírá, a chce, aby mu v jidiš zazpívala ukolébavku. Když se tak stane, dábelsky se jí vysměje, ale vzápětí změří. Nádherná scéna, charakterizující styl inscenace. Harper Beatty Kaňokové je plná emocí a nešťastí. Roztomile ožívá jen ve svých halucinacích, o to víc překvapí její bezvýhradná emancipace.

Městská divadla pražská pod novým vedením zatím žádnou výjimečnou inscenaci nepředvedla, zatím to byl spíš systém pokus o myly, ale toto je absolutním průlomem, splnění proklamovaných představ. Nejdříve na to, že takovou inscenaci Divadlo ABC nevidělo rádu let.

Tony Kushner: Andělé v Americe

Překlad: Jitka Sloupová
Režie: Michal Dočekal
Scéna: Martin Chocholoušek
Kostýmy: Zuzana Bambušek
Krejzková
Hudba: Ivan Acher
Městská divadla pražská, premiéra 2. 2.

svědčivě střídají vážné i komické polohy. Joe je asi nejtragičtější postava hry a Martin Donutil, který ho hraje, působí v jeho rozpolcenosti křehké, dojemné a zranitelně. Jeho bezmoc se vybije až do zuřivosti, utíká od extrému k extrému, není schopen nic přehodnotit. Je vlastně jediným prohrávajícím, který zůstává na jevišti stranou od všech s bílým svítícím kruhem na krku. Homosexuála Priora hraje Tomáš Havlínek, prodělá vývoj od člověka, kterého nemoc srazila na kolena, až k šílenému vizionáři, je to velmi senzitivní pojetí, které ale herce udrží na uzdě. Louis Viktor Dvořák je věčný pochybovač plánující pro spravedlnost, který ale u sebe slabosky selhává a tuhle nedůslednost herce dobře vystihuje. Belize je ošetřovatel, transvestita

inzerce

elf

IV. ROČNÍK MEZINÁRODNÍ KONFERENCE

Digitální Česko

7. — 8. února 2019
Černínský palác, Praha

Konferenci pořádá Institut pro politiku a společnost

Premiér a pětice ministrů přivítají v Praze elitu Evropské unie v čele s eurokomisařkami. Na největší událost svého druhu ve střední Evropě — IV. ročník mezinárodní konference Digitální Česko, přijíždí i bojovnice s internetovými giganty Margrethe Vestager.

Konference se bude věnovat témtoto oblastem:

- Digitální vláda a stát
- Digitální zdravotnictví
- Umělá inteligence (AI)
- Budoucnost mobility
- Blockchain a finance

Konferenci Digitální Česko 2019 zahájí premiér Andrej Babiš, zúčastní se jí ministr zahraničních věcí, dopravy, zdravotnictví, školství, ministryně obchodu a průmyslu i vládní zmocněnc pro IT a digitalizaci. Navíc přivítáme řadu domácích i zahraničních hostů, mimo jiné:

- evropskou komisařku pro hospodářskou soutěž Margrethe Vestager
- evropskou komisařku pro spravedlnost Věru Jourovou
- estonského expremiéra Taaviho Rõivase
- viceprezidentku evropské liberální strany ALDE a europoslankyni Ditu Charanzovou
- viceprezidentku Evropského liberálního fóra a europoslankyni Martelu Dlabajovou

Pozvání také přijali představitelé významných společností, jako je Google, Microsoft, MasterCard, Avast nebo The Family.

Registraci a více informací najeznete na www.digitalni-cesko.eu

Organizátor: INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST
Sponzor: Google, Microsoft, Mastercard
Generální mediální partner: mafra
Mediální partner: SVĚTOVÝ TÝDEN

V životní roli. Zlodušský právník Cohn je role, v jakých Ondřeje Pavelku často nevidíme.

FOTO PATRIK BORECKÝ